אלו הן הגולין פרק שני מכות יא.

מסורת הש"ס

א) שבת פנ., ב) [קדושין לה.], ג) [שבת פח: קח.], ד) ס"פ לספרי, ה) [ירושלמי ל"נ], ו) [תוריות יב:], ז) [ל"ל אמר ההוא], ח) ס"י דאמרי, ט) פסחים קיג.; י) [מלשון בגא כלומר עובדי אמה. ערוך], כ) [ניר' הערוך קנט.], ל) [סנהדרין נ:] ברכות ט., מ) סוטה נג. נ) כ"פ מי איכא דידע אי שרי כו', ס) [שבת קטו. סוטה נג.] נדרים סו: מולין קמח.], ע) [דברים לח.], פ) [במדבר לה.],

גליון הש"ס

גמ' ר"י ור' נחמיה חד אמר. עי' ב"ב קו ע"א: שם בפר שתרו בפשתן. עיין מגילה דף ח ע"ב ודף יט ע"א:

מוסף רש"י

ידבר עמים. יפיפי, וכל שבלות בנחת (שבת סג.). שבשעה שכרה דוד שיתין. ולא סבירא ליה שמשם ימי כרתים נברלו (עי' סוטה מט.) ולי סבירא ליה שמא נתמלאו ספר לו גרורות ולרך לכרוזן (מוכה נג.). קפא תהומא. לף התהום למעלה רלא, ולף הגדול (מ"ב ו) מתרגמין וקפא פרגלא (שם). מהו לכתוב שם כו'. דוד לא היה מורה הלכה בפני רבו אחיתופל והוא היה שם (שם). אחספא. תפני שהחרם נולל ויורד ואינו לף כדי שיכל ויוכל על הנקב, ינגנדת לספר שמואל מפיהם שאלתי דוד על פני נקב התהום ויכתוב כו' שהיה שם משמש ימי בראשית (שם נג.). לעשות שלום בין איש לאשתו. לבדוק את הסוטה יאם מיהורה היא יהא שנים מיעיהם (שם). שמי שנכתב בקדושה. שכתב במגילה יתן ה' אותך וגו' כלכתיב (במדבר ה) וכתב את האלות האלה וגו' (שם).

רבינו חננאל

בלשון עז שנאמר וידבר ה' אל יהושע לאמר דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי המקלט וכו'. ומנא לן דכל דבור לשון קשה הוא שנאמר דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות וגו'. אז נדברו ואין נדברו אלא לשון עמים נחת שנאמר ידבר לחוד לחוד. כלומר דבר קשה ידבר ניחותא: מאי בספר תורה אלהים. הכי קאמר ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספרו הכתובין בספר תורת אלהים: ספר שתפרו בפשתן רבי יהודה ור' מאיר חד אמר פסול שנאמר למען תהיה תורת ה' בפיך ואיתקש כל התורה לתפילין מה תפילין הלכה למשה מסיני לתופרן בגידין אף כל התורה כולה לתפילין מה תפילין בגידין ואידך כי איתקש בפיך דכתיב ולמען תהיה תורת ה' בפיך ואיתקש כל התורה כולה לתפילין מה תפילין הלכה למשה מסיני לתופרן בגידין אף כל לתופרן בגידין ואידך כי איתקש למותר בפיך להלכותיו לא איתקש אמר רב חזינן להו לתפילין דבי חביבי דתפירי בכיתנא ולית הלכתא כוותיה: מתני' אחד משוח בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחותו מחזירין את הרוצח רבי יהודה אומר אף משוח מלחמה מחזיר את הרוצח לפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו: גמ' מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא וישב בה עד מות הכהן הגדול וכתיב כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וכתיב ואחרי מות הכהן הגדול ור' יהודה כתיב קרא אחרינא לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן (וגו') ואידך מדלא כתיב הגדול חד מהנך הוא: לפיכך אימותיהן של כהנים וכו': טעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתיב כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חנם לא תבא (א"ל) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו ואיכא דמתני כדי שיתפללו על בניהם שלא יאמותו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי מאי הוה ליה למעבד הכא אמרינן טוביה חטא וזיגוד מנגיד התם אמרי שכם נסיב ומבנאי גזיר אמר (ליה) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה תלתא יומי אמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' בחנם היא באה מנלן מאחיתופל שבשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישטפא לעלמא אמר מהו לכתוב שם אחספא ומישדא בתהומא דליקו אדוכתיה ליכא דאמר ליה מידי אמר כל היודע דבר זה ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ך בעצמו אמר ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה התורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לכל העולם כולו לא כל שכן א"ל שרי כתב שם אחספא שדי אתהומא נחת וקם אדוכתיה ואפ"ה כתיב ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו (ו)אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וגו' א"ר אבהו קללת חכם אפילו על תנאי היא באה מנלן מעלי דקאמר ליה [עלי] לשמואל כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר ואף על גב דכתיב ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו [ואפ"ה] כתיב ולא הלכו בניו בדרכיו וגו' אמר

בלשון עזה דכתיב וידבר ה' אל יהושע לאמר דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי המקלט אשר דברתי אליכם וגו' מפני שהן של תורה למימרא דכל דיבור לשון קשה אין כדכתיב [2]דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות והתניא [3][4]נדברו אין נדברו אלא לשון נחת וכן הוא אומר [4]ידבר עמים תחתינו דבר לחוד ידבר לחוד: (סימנ"י רבנ"ן מהמנ"י וספר"י) פליגי בה רבי יהודה ורבנן חד אומר מפני ששיהם וחד אומר מפני שהן של תורה [5]ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים פליגי בה [6]ר' יהודה ור' נחמיה חד אומר שמנה פסוקים וחד אומר ערי מקלט בשלמא למ"ד ח' פסוקים היינו דכתיב בספר תורת אלהים אלא למ"ד ערי מקלט מאי בספר תורת אלהים ה"ק ויכתוב יהושע בספרו את הדברים האלה הכתובים בספר תורת אלהים [8]ספר שתפרו בפשתן פליגי בה ר' יהודה ור"מ חד אומר כשר וחד אומר [9]פסול למ"ד פסול דכתיב [10]למען תהיה תורת ה' בפיך [11]ואיתקש כל התורה כולה לתפילין מה תפילין [12]הלכה למשה מסיני לתופרן בגידין אף כל לתופרן בגידין ואידך כי איתקש [13]למותר בפיך להלכותיו לא איתקש אמר רב חזינן להו [14]לתפילין דבי חביבי דתפירי בכיתנא ולית הלכתא כוותיה: מתני' [1]אחד משוח בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחותו [16]מחזירין את הרוצח [17]רבי יהודה אומר אף משוח מלחמה מחזיר את הרוצח לפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו: גמ' מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא [7]וישב בה עד מות הכהן הגדול וכתיב [8]כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וכתיב [9]ואחרי מות הכהן הגדול ור' יהודה כתיב קרא אחרינא [9]לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן (וגו') ואידך מדלא כתיב הגדול חד מהנך הוא: לפיכך אימותיהן של כהנים וכו': טעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתיב [10]כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חנם לא תבא [11](א"ל) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו ואיכא [12]דמתני כדי שיתפללו על בניהם שלא יאמותו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי מאי הוה ליה למעבד הכא [13]אמרינן טוביה חטא וזיגוד מנגיד התם אמרי שכם נסיב [14]ומבנאי [15]גזיר אמר (ליה) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה תלתא יומי [16]אמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' בחנם היא באה מנלן מאחיתופל [17]שבשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישטפא לעלמא אמר [18]מהו לכתוב שם אחספא ומישדא בתהומא דליקו אדוכתיה ליכא דאמר ליה מידי אמר כל היודע דבר זה ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ך בעצמו אמר [19]ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה התורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לכל העולם כולו לא כל שכן א"ל שרי כתב שם אחספא שדי אתהומא נחת וקם אדוכתיה ואפ"ה כתיב [11]ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו (ו)אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וגו' א"ר אבהו קללת חכם אפילו על תנאי היא באה מנלן מעלי דקאמר ליה [עלי] לשמואל [12]כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר ואף על גב דכתיב [13]ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו [ואפ"ה] כתיב [14]ולא הלכו בניו בדרכיו וגו'

מעל זה על אדם שלוקה כשביל קרמון של אחרים: **עוביה מטא וזיגוד מנגיד**. משום דהיא דאחרי' בערבי פסחים [קיג.]: טוביה מטא וזיגוד אקריה ביה בימיהי שלא היה עד שני בדבר ונגדי' רב פפא לזיגוד א"ל טוביה מטא חיגוד מנגיד ומאן איתה למעל: **כפס אחרי**. בא"י אומרין משל זה: **שכם נסיב מבנאי גזר**. שכם בן חמור לקח את דינה בת יעקב וההנאה שלו ושאר בני העיר שלא נהנו מלו עלמן ונלטערו. מבנאי שם אדם מבני העיר: **שכרה דוד שיתין**. יסודות של בית המקדש. ובגמרת ירושלמי (סנהדרין פ"י ה"ב) מלינו תימוליום של בית המקדש והוא יסוד בלשון יוני: **קפא תהומא**. לף התהום. בגמרת ירושלמי (שם) שמלא שם חרש שהגביה קולו ואמר לו אל תטלני מכאן שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה שרעדה כל הארץ ולא שמע דוד לדבריו ונטלו: **מי שרי למכתב שם**. פן ימחקוהו המים ועובר משום ואבדתם את שמם (דברים יב) ולא תעשון כן וגו' (שם): **נשא אחיתופל כו'**. יש תימה בדבר שהרי לא קנה דוד את הגורן מארונה היבוסי עד מעשה דהשתה שהיתה לאחר מיתת אחיתופל ג' שנים ולפי דבריה הללו צריכין אנו לומר שאע"פ שלא קנה הגורן יודע היה מנעוריו מיום [שנמשח] ושבו הוא ושמואל בנות הרמה ובדקו בספר יהושע ומצאו מקום לבית המקדש כדכתיב (תהלים קלב) עד אמלא מקום וגו' וכדדרשינן ליה בזבחים באיזהו מקומן (דף נד:) ותפר היסודות ברשותו: **ימחה על המים**. דכתיב בסוטה (במדבר ה) ומחה אל מי המרים והרבה הזכרות בפרשה ואפ"ה כתיב ומחה כו'. וקללה זו בחנם היתה שלא היה מקללו אלא אם אינו אומר: **אפי' על אמלי**. ולא נתקיים התנאי אעפ"כ היא באה דהא קללה על תנאי היתה אם תכחד ממני ולא נתקיים שלא כיחד ואעפ"כ נתקיימה הקללה דכתיב ולא הלכו בניו בדרכיו וגו' וזו קללה קללו עלי כה יעשה לך כמו שנעשה לי שאין בני מהוגגין: ומטאמתי

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ט מהלי' ס"מ הלכה יג סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעח סעיף ח:
נד ב מיי' פ"ג מהלי' תפילין הלכה ט סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' לב סעיף מט:
ג ומיי' פ"א מהלי' תפילין הל"י טוש"ע שם סעיף יב טיש"ע י"ד סי' רע"ט סעיף ח):
נה ד מיי' פ"ז מהלי' רוצח הלכה ט סמג עשין עז:

תורה אור השלם

1. וְדִבַּרְ יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם אֶת עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה: יהושע כ ב
2. דֹּבֵר הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ אִתָּנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֶן אִתָּנוּ בְּמַרְגְּלִים אֶת הָאָרֶץ: בראשית מב ל
3. אֲז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לִירֵאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ: מלאכי ג טז
4. יִדְבַּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ:
תהלים מז ד
5. וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִימֵהָ שָׁם תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ יְיָ:
יהושע כד כו
6. וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְיָ מִמִּצְרָיִם:
שמות יג ט
7. וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:
במדבר לה כה
8. כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: במדבר לה כח
9. וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן: במדבר לה לב
10. כְּצִפּוֹר לָנוּד כְּדְרוֹר לָעוּף כֵּן קִלְלַת חִנָּם לוֹ תָּבֹא: משלי כו ב
11. וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נַעֲשְׂתָה עֵצָתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ אֶת הַחֲמוֹר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ אֶל עִירוֹ וַיְצַו אֶל בֵּיתוֹ וַיִּתְחַנָּק וַיָּמֹת וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר אָבִיו:
שמואל ב יז כג
12. וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל נָא תְּכַחֵד מִמֶּנִּי כֹּה יַעֲשֶׂה לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר מִכֹּל הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ:
שמואל א ג יז
13. וַיַּגֵּד לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת כָּל הַדְּבָרִים וְלֹא כִחֵד מִמֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְיָ הוּא הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:
שמואל א ג יח
14. וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בְּדַרְכָּיו וַיֵּטוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ שֹׁחַד וַיַּטּוּ מִשְׁפָּט:
שמואל א ח ג

א) תוי לי"ל מון וכנדיס:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com